

SPENEN ZONDER GEWICHTSTERUGVAL**Beperken in melk is goed voor het lam****Tekst:** Wilma Wolters

Beperkt en soms ook individueel melk verstrekken aan lammeren gebeurt steeds meer. Het lijkt de oplossing om de gevreesde spendip te voorkomen. Maar hoe pas je dit goed toe?

Lammeren grootbrengen is geen kleinigheid. Beperken in melkgift kan positief zijn voor hun gezondheid.

De melkgift beperken kan op verschillende manieren.

Vakblad Geitenhouderij wijdde er half september een studiedag aan: beperkt en individueel melk voeren. Zo'n zestig deelnemers luisterden in Bennekom of thuis vanachter het beeldscherm naar een handvol experts en bekeken video's van geitenhouders met ervaring met beperkt voeren. Lammetjes grootbrengen is geen sinecure. Veel geitenhouders hebben de ervaring dat het best een jaar of twee goed kan lopen, maar dat er zomaar een lammerperiode kan komen waarin het niet lekker loopt. Of ze hebben het gevoel dat het allemaal gewoon nét wat beter zou moeten kunnen. Een van de sprekers tijdens de studiedag, Henk van der Horst van Denkvit, sprak zijn bewondering uit voor geitenhouders waar de lammeren jaar in jaar uit goed

groeien en gezond blijven. "Lammerenopfok ben ik in de loop der jaren gaan zien als best een heel ingewikkeld proces door de omstandigheden waarbinnen dit plaats moet vinden. Het is niet eenvoudig om de overgang van melkvertering naar pensvertering goed te laten verlopen bij onbeperkte melkverstrekking." Daar hebben geitenhouders maar mee van doen...

Intensieve start

Lammeren laten grote verschillen in drinkgedrag zien. Roy Maar van Alpuro Breeding weet dat er in de natuur lammeren zijn die binnen 20 minuten hun eerste portie op hebben, terwijl andere daar pas na 70 minuten aan beginnen. "Lammeren drinken veel",

vervolgt hij. "In de tweede week drinken sommige lammeren al de maximale portie van wel 2 liter." Volgens Van der Horst zijn dierenartsen, melkpoeder- en voerleveranciers het erover eens dat lammeren een intensieve start moeten krijgen. "De eerste 10 tot 14 dagen moeten ze maximaal groeien, de melk moet maximaal opgenomen worden. Want dan zien we minder problemen; de organen groeien beter en de immuniteitsopbouw verloopt beter. Bovendien hebben de lammeren dan na die periode al een relatief hoge voeropname waardoor ze beter zullen eten verderop." Maar na die twee weken moet het anders, denken de experts. "Je wilt niet je opfoklammeren gaan mesten. Niet dat ze op 4 weken al 12 kg wegen", schetst Van der Horst. Want we weten het: lamme-

ONDERHOUD DRINKAUTOMAAT

Een goede mengverhouding van poeder en melk en de juiste temperatuur. De opfokspecialisten noemden het tijdens de studiedag als voorwaarden om beperkt melk voeren goed toe te kunnen passen, en de twee drinkautomatenspecialisten die ook aanwezig waren, onderstrepen dat dit voorwaarden zijn voor een goede lammerdrinkautomaat. Erik Lambers van Breider Mechanisatie verkoopt de Urban drinkautomaat die lammeren individueel kan voeren, en Gerrit Aanstoot verkoopt drinkautomaten van Holm & Laue. Zij adviseren om een keer per maand, of bij een nieuwe levering van melkpoeder, de automaat te kalibreren, en daarbij ook de temperatuur te kalibreren. Ook het vervangen van slangen en speentjes verdient aandacht. Het is natuurlijk afhankelijk van hoeveel lammeren erop zitten, maar zij raden aan om gemiddeld eenmaal per maand de speentjes te vervangen. Tot slot dien je de automaat en de naaste omgeving daarvan regelmatig schoon te maken.

Bij beperkt melk voeren is naast afbouwen van melk het aanbieden van vers water van belang.

Beperkt melk voeren werkt het best als de groep lammeren van gelijk gewicht is.

ren die nagenoeg geen ruw- en krachtvoer opnemen, vertonen na het spenen een grotere groei dip.

Verteringsovergang heeft tijd nodig

“Dus zullen lammeren vanaf een week of 3 à 4 moeilijker aan melk moeten komen, of melk moeten krijgen waar minder energie in zit”, aldus Van der Horst. Roy Maar vult aan: “Die energie moet het lam dan uit brok halen. Zo zullen lammeren gewend raken aan het voer dat ze na het spenen voorgeschoteld krijgen, en ervaren ze geen of minder gewichtsterugval. Dat is het idee van beperkt voeren.”

Door vanaf drie weken leeftijd al babylammerenkorrel of -muesli binnen te krijgen, zal het lam de penswand gaan voorzien van penspapillen en wordt het fermentatieproces opgestart. “Dat redt het lam niet in een week. Voor een goede pensopbouw is wel een week of drie tot vier nodig”, zeggen de experts. “Geef het lam dus de tijd om de melkopname af te bouwen en de benodigde energie en eiwit uit voer te halen.”

Het is wel een beetje een kunst om de lammeren vanaf een week of drie aan water en krachtvoer of muesli te krijgen, geven de experts toe, maar het is echt niet onmogelijk. Maar ziet graag dat de lammeren gretig naar melk worden gehouden. “Pas op voor de valkuil om de lammeren die heel graag komen toch wat meer melk te geven. Dan zullen ze minder goed ruwvoer opnemen. Gretige

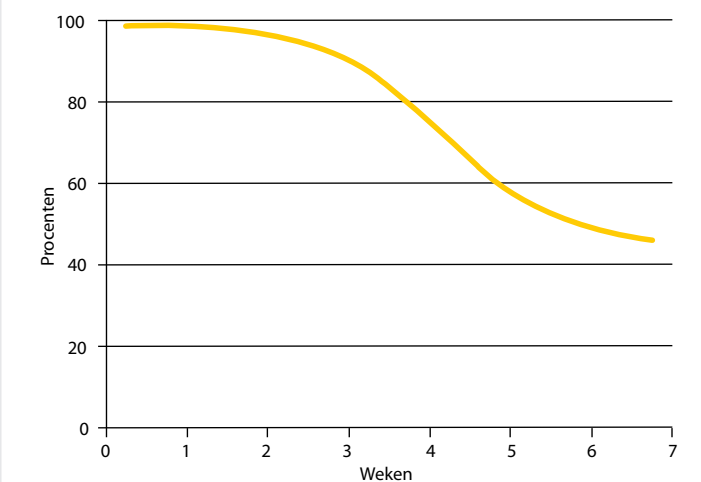
lammeren blijven alerter en zullen eerder op zoek gaan naar de brok. Maak die dus makkelijk bereikbaar en houd je aan het afbouwschema voor de melk”, aldus Maar.

Opname van water en krachtvoer of muesli heeft alles te maken met beschikbaarheid en smaak. “Lammeren leren van elkaar vreten, dus zorg voor voldoende vreet- en drinkplaatsen. Als de hokken en eventueel het aantal lammeren per hok groter gemaakt wordt, bevordert dit de opname van water en brok of muesli. Van groot belang is de versheid van de producten. Zowel water als krachtvoer nemen snel de geur van de omgeving aan en worden daardoor minder aantrekkelijk”, zegt Van der Horst. Hij adviseert ook om elektrolyten aan het water toe te voegen en het water aan te zoeten. “Kunstmelk is zoet, en om het lam gemakkelijker aan water en ander voer te laten wennen, zou de smaaktoon van die andere producten het best in het verlengde kunnen liggen van de smaaktoon van de melk. Dus water een beetje aangezoet en brok in hetzelfde smaakpalet.”

Beide specialisten hameren overigens nogal op het aanbieden van water. “Dat is echt een vereiste. Vers water dat makkelijk bereikbaar is voor het lam maakt de kans op slagen groter.”

Verder is de uniformiteit van de dieren van belang. Zijn de dieren niet uniform – van ongeveer gelijk gewicht – dan zal een groep lammeren bij beperkt voeren nog verder uit elkaar groeien. Zeker in hokken met een hoge dierbezetting is het van belang dat de

RELATIEVE MELKOPNAME

Na een intensieve start van de melkperiode, kan de melkgift geleidelijk aan afnemen tot ongeveer de helft tegen het spenenmoment.

Bron: Denkvit

dieren aan elkaar gewaagd zijn. Gezonde lammeren kunnen prima opnieuw geselecteerd worden om ze in groepen te plaatsen waar ze beter in passen.

Zonder gewichtsterugval

In het ideale plaatje neemt een lam rondom het spenen de helft van de droge stof op uit kracht- en ruwvoer, zo vindt Van der Horst. Bij een lam van 15 kg gaat het dan om circa 250 gram brok. Maar is ervan overtuigd dat een gewichtsterugval rondom spenen helemaal te voorkomen is. “Voor en na het spenen kunnen lammeren zelfs nog groeien. Het gebeurt wel dat lammeren al 300 gram ruw- en krachtvoer opeten nog voor het spenen”, schetst Maar. In die gevallen zijn de lammeren vaak kort bij de spenen gehuisvest, is er veel controle op ieder individueel dier en zijn de bakken met echt verse brokjes en ruwvoer makkelijk bereikbaar.

Van der Horst raadt aan om wat meer te durven met brok en muesli en terughoudender te zijn met structuur. “Structuur hoeft nog niet in de eerste weken. De brokjes zorgen voor de ontwikkeling van penspapillen, en als die papillen aanwezig zijn en er een fermentatie opgestart moet worden, dan is structuur pas van belang.”

Kiest wat bij je past

Lammeren beperken in melkopname kan aan een drinkautomaat, middels gootjes, emmers, speenbakken en met hulp van een

VOERSHEMA

Familie Reimert hanteerde in het voorjaar van 2020 onderstaand voerschema voor de melkverstrekking via de individuele drinkautomaat. Na 28 dagen bouwen zij de melkgift af.

DAG	KG MELK	AANTAL PORTIES
1	1,2	8
7	1,8	12
14	2,0	12
21	2,0	8
28	2,0	5
35	1,5	3
52	0	1

BEPERKT MELK VOEREN TOEPASSEN

- Beperkt melk voeren kent drie fases: de opstart, het midden en een lange afbouwfase. Eerst is er de biestgift, daarna bouw je de melkgift zo snel mogelijk (in 2 weken) op naar de maximale melkgift (1,5 tot 2 liter). Die gift houd je tot een week of 3 à 4 aan en daarna bouw je af tot week 7 of 8. Bij semi-beperkt afbouwen zet je de lammeren de eerste 3 tot 4 weken ad lib aan de drinkautomaat en zet je daarna de lange afbouwfase in.
- Een gedetailleerde standaardcurve voor het afbouwen van de melkgift is er niet. De experts raden aan om een bedrijfseigen schema te maken, passend bij de situatie en afhankelijk van bijvoorbeeld groepsgrootte, hokinrichting, beschikbare arbeid.
- Het is aan te raden om vlak voor het afbouwen de lammeren te sorteren op gewicht en concurrentie aan de speen.

Foto: Roy Maar

Een voordeel van een voergoot is dat het snel schoon te maken is.

melktaxi. Het voordeel van een goot is dat het qua arbeid relatief gemakkelijk gaat. En gootjes zijn gemakkelijk en snel schoon te maken. Nadeel van een goot, emmer of bak is dat het moeilijker is om de melk op temperatuur te houden. En als dat niet goed lukt, zou dat diarree in de hand kunnen werken, zegt Maar. Een juiste werking van de slokdarmsleufreflex blijft belangrijk.

Maar legt uit: “Er zijn drie dingen nodig voor een goede slokdarmsleufreflex. Dat is een juiste concentratie van de melk, een zuigreflex en de juiste drinktemperatuur van de melk. Daarvan mag er altijd eentje missen. Dus als we speentjes weghalen om het de lammeren moeilijker te maken aan melk te komen, of de speentjes minder inknippen om de opname te bemoeilijken, moeten concentratie en temperatuur nog altijd juist zijn om pensdrinken te voorkomen, met diarree en buikpijn als gevolg.”

Een melktaxi kan uitkomst bieden bij het op temperatuur houden van de melk, maar vraagt natuurlijk wel een investering.

Zoek iets wat bij jouw bedrijf en aanwezige arbeid past.

Ook kostenbesparing

Als het goed wordt toegepast, zorgt beperkt melk voeren volgens de opfokspecialisten voor een beter speenproces, betere doorgroei en

een hoger dekgewicht, een betere controle van het individuele dier doordat je ze twee tot drie keer per dag ziet waardoor je sneller actie kunt ondernemen als ze ziek worden, en waarschijnlijk ook lagere voerkosten doordat je melk uitspaart op de harddrinkers.

Dat laatste merkte ook de familie Reimert uit Mariënheem. Zij

hebben tijdens de lammerperiode begin dit jaar de Urban drinkautomaat (Geitenhouderij 1 van 2020 schreef over deze automaat) ingezet om de lammeren individueel beperkt melk te voeren. Tijdens de studiedag vertelden zij in een video dat door inzet van deze drinkautomaat de lammeren rond de speendip al wat meer brok opnamen, niet vet waren en minder schreeuwden. “Het spenen ging best vanzelf”, zei Ans Reimert.

Daarnaast konden ze flink besparen op melkpoeder. Reimert: “Toen we onbeperkt melk voerden, ging er ongeveer 2 kg poeder per week per lam door, dus 14 kg poeder totaal. Nu waren we met het eerste koppel lammeren 11,4 kg en

met het tweede koppel, omdat die eerder beperkt gevoerd werd dan het eerste, 10,6 kg poeder totaal kwijt.” De familie Reimert kon dus ruim 3 kg poeder per lam besparen. En met het biologische melkpoeder dat zo rond de 5 euro per kg kost, betekende dat een behoorlijke besparing.

“ Lam krijgt minder melk, dus moet energie uit brok halen